Legende inutile

În legătură cu Mihai Eminescu circulă în spațiul public numeroase legende, dintre care unele capătă chipul unor tenebroase chestiuni *"unaussprechlich*". Amintim doar câteva: torțele cu vârful în jos, aflate pe mormântul Poetului de la Cimitirul Bellu[1]; sfinții cu aură neagră, de la Biserica familiei Eminescu de la Ipotești[2]; tavanul *Sălii de Conferințe a Muzeului Sutzu din București* (parter) prezintă aceleași motive decorative ca și *"Ediția Princeps"* a volumului de poezii, editat de T. Maiorescu, la Soccec, în anul 1883; oare, cine a fost acest contemporan al *"Luceafărului",* purtând numele K.E. Eminescu[3] ? ; cui a aparținut valiza de călătorie aflată în posesia colecționarului Cristian Ștefănescu ? a vizitat Mihai Eminescu Egiptul ? Cine a preluat cele două lăzi cu manuscrise, după decesul Poetului ? A fost Eminescu asasinat, în urma unui complot ocult ? etc etc etc

Una dintre legendele puțin știute privind operele de artă inspirate de chipul lui Eminescu, rostită cu teamă în spațiul public, mai mult șoptit, lansată nu se știe de cine și când[4], afirmă că în incinta Universității din Viena se află chipul *"Luceafărului"*, sub forma unui monument din marmură. Cu ani în urmă, monumentul acesta era însoțit de buchete de flori, precum și de steagul tricolor, fiindcă legenda identificării acestui chip cioplit în marmură cu imaginea lui

---

[1] Dan Toma Dulciu, *"Misterul simbolurilor de tip Thanathos de la mormântul lui Eminescu*", https://dulciu.wordpress.com/235/;

[2] Cristinel C. Popa, *" Aureole pictate în negru",* în *"Jurnalul Național*", 18.12.2006, http://jurnalul.ro/vechiul-site/old-site/suplimente/editie-de-colectie/aureole-pictate-in-negru-5709.html;

[3] Dan Toma Dulciu, " Un contemporan cu Eminescu: Avocatul K.E. Eminescu !" în https://corespondenteculturale.blogspot.co.at/2014/02/un-misterios-personaj-contemporan-cu.html;

[4] Fotografia acestei opere de artă este prezentă în *"Eminescu, un veac de nemurire",* Album alcătuit de Victor Crăciun, Ion C. Rogojanu, etc Introducere de Al. Piru, București, Minerva 1990-1991; mai recent, Julia Maria Cristea (Viena) *"Şi-acel rege-al poeziei veşnic tânăr şi ferice...",* Revista ***"Agero*" (**https://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/CULTURA/Eminescu%20de%20JMC.htm) repune în atenție acest subiect.

Eminescu era extrem de plauzibilă, chiar era un punct de atracție pentru turiștii români, eventual de mândrie pentru conaționalii noștrii din Viena.

Cu toate acestea, acest monument a stârnit multe controverse pe fondul unor confruntări ideologice, soldate din păcate cu un act de vandalism și, în final, cu mutarea într-o zonă de protecție, precum și izolarea sa într-un ”*sarcofag*” de sticlă incasabilă, acoperit cu texte imprimate pe fețele acestei opere de artă restaurate și devenite o creație ”*suis generis”*.

Dar cum a devenit Eminescu model pentru sculptorul austriac ? Conform legendei apocrife, autorul acestei creații ar fi folosit câteva schițe vechi, variante de portret, moștenite de la tatăl său, căruia i-ar fi pozat cu câteva decenii înainte unii studenți săraci (Nu cumva și Eminescu, dată fiind asemănarea izbitoare ?). Această explicație, oarecum plauzibilă, era menită să acopere un mare semn de întrebare, și anume distanța în timp, de la moartea lui Eminescu, până la data creării acestei opere de artă.

Dincolo de legendă se așterne însă o altă realitate. Această capodoperă a sculptorului Josef Müllner este cunoscută sub denumirea *”Capul lui Siegfred*”. Creația a fost comandată, după terminarea Primului Război Mondial, de către studenții și cadrele didactice ale ”*Universității din Viena”*, în amintirea membrilor acestei instituții de învățământ, morți în conflictul de abia încheiat.

Nu era un gest neobișnuit, deoarece pioase omagii pentru proprii eroi au prins viață în numeroase instituții de învățământ din lumea întreagă. Dacă veți avea curiozitatea să vizitați clădirea *Universității București* (*Facultatea de Drept*), veți observa la intrare, pe holul de la parter, în partea dreaptă, un basorelief comemorativ, dedicat studenților și profesorilor decedați pe fronturile de luptă ale războiului (1916-1919). Nimic nou sub soare, așadar !

Lucrarea sculptorului austriac Josef Müllner [5] a fost dezvelită publicului la data de 09.11.1923, fiind plasată în holul de la intrarea principală a ”*Universității Viena*”.

Timp de multe decenii, această lucrare a suscitat vii discuții[6], pentru că atât sculptorul, cât și profesorii și studenții care au comandat această lucrare, au fost adepții curentelor de extremă dreaptă din Germania și Austria[7].

Pe soclul monumentului scrie: ”*Onoare, Libertate, Patrie”. În onoarea eroilor universității care au murit (1914-1918). Ridicat de către Fraternitatea germană a studenților și profesorilor*”.

Criticii de artă au constatat că monumentul acesta este o metaforă în piatră a ”*Mitului lui Siegfrid”* din ”*Saga Nibelungilor”*[8].

La sfârșitul anului 1980, *Rectoratul Universității Viena* a dispus ca o comisie să analizeze situația profesorilor și studenților expulzați din această instituție de învățământ în perioada nazistă, inclusiv simbolistica acestui monument, cunoscut sub denumirea ”*Capul lui Siegfried”.*

---

[5] Josef Müllner, sculptor austriac, născut la 1 August 1879 în Baden lângă Vienna, decedat la 25 Decembrie 1968, la Viena.

[6] În prezent, o altă cunoscută figură a istoriei austriece, de la începutul veacului XX, fostul primar al Vienei, Karl Lueger, este pe punctul de a fi trecut la index. Statuia sa, creație tot a lui Josef Müllner, se află în centrul unor discuții pro și contra prezenței sale pe actualul amplasament. Cauza: atitudinea așa zis antisemită a acestui primar vienez, a cărui popularitate în epocă nu are egal, dar care acum este reconsiderat drept un promotor al antisemitismului în Austria.

[7] *În această organizație studențească erau primiți numai persoane originare din Germania, Austria și zona Sudetă. Membrii trebuiau să aibă strămoși germani, iar limba maternă să fie germana. Erau excluși de la activitățile acestei frății studențești, foarte la modă chiar și în epoca lui Eminescu, evreii, persoanele de sex feminin, studenți de orientare social – democrată, precum și studenții liberali.*

[8] În lucrarea lui Richard Wagner, în patru părți, intitulată ”*Inelul Nibelungilor” (”Der Ring des Nibelungen”,* corect în limba română ar trebui să fie *”Inelul Nibelungului”)*, actul trei se numește ”*Siegfried”*, erou care moare, în final, uciș mișelește de Hagen.

Deoarece comanditarii monumentului au fost catalogați de către membrii amintitei comisii drept susținători ai unui *”curs naționalist radical, antisemit și german, chiar de la înființarea sa în anul 1919* ", Senatul acestei instituții de învățământ a luat decizia ca acest monument să fie mutat în curtea cu arcade a Universității[9] și să se găsească o modalitate artistică de prezentare a acestuia, care să corespundă viziunii actuale privind trecutul.

”Capul lui Siegfried” a fost luat de pe piedestal, pus într-un cufăr de sticlă[10] și înconjurat de o altă inscripție. Rezultatul este o metaforă advertisment la adresa acelor dictaturi care ar îndrăzni să interzică cuvântul liber și libertatea de a scrie. Astfel, opera artistică a fost *”protejată”* într-un mod subtil, tocmai prin *cuvinte* și *scris*. Sticla, prin caracterul ei *transparent,* este o altă formă de apărare. În acest mod, se va transmite generațiilor viitoare ideea că, deși atitudinea contemporanilor față de trecut este neutră, ea nu este nu indiferentă la erorile și ororile trecutului, iar libertatea cuvântului scris sau vorbit este mai presus de orice.

Iată o legendă căreia îi cade victimă chiar Eminescu, fără voia sa, după aproape o sută de ani de la moartea sa.

Dan Doma Dulciu

Viena,

07.02.2017

---

[9] Lucrarea amintită a fost mutată în curtea cu arcade a Universității Viena, în anul 2006.

[10] Dat fiind precedentul creat prin actul de vandalism, căruia i-a căzut victimă acest monument, *Biroul Federal al Austriei* a fost cel care a decis schimbarea configurației monumentului, în sensul ca piedestalul și inscripția inițială să nu figureze împreună cu ”*Capul lui Siegfried”,* iar noua operă să fie protejată intr-un înveliș de sticlă.

Chipul lui Eminescu sau ”Capul lui Siegfried”?

